

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НЕСТЕРЕНКО С.А., АГЄЄВА І.В., СУРЖЕНКО Н.В.

ОГРАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

УНВДР
Український проект
бізнес розвитку плодоовочівництва

Canada

Мелітополь
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НЕСТЕРЕНКО С.А., АГЄЄВА І.В., СУРЖЕНКО Н.В.

ОГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

UHBDP
Український проект
Бізнес розвитку агропромисловості

Canada

Мелітополь
2017

УДК 338.432.008 (075.8)
ББК 65.9 (4Укр) 32-801я73
Н 56

ISBN 978-617-7218-27-1

Нестеренко С.А., Агєєва І.В., Сурженко Н.В.
Організація виробництва: навчальний посібник. /Нестеренко С.А., Агєєва І.В., Сурженко Н.В. /Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017. – 304 с.

Автори:

Нестеренко С.А. д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Таврійського державного агротехнологічного університету;
Агєєва І.В. к.е.н., доцент кафедри менеджменту Таврійського державного агротехнологічного університету;
Сурженко Н.В. к.е.н., доцент кафедри менеджменту Таврійського державного агротехнологічного університету

Рецензенти:

Кропивко М.В. д.е.н, професор, академік НААН, завідувач відділу проблем галузевого і територіального управління Національно наукового центру «Інституту аграрної економіки»

Гудзинський О.Д. д.е.н., професор кафедри менеджменту ім. Й.С. Завадського НУБіП

Посібник призначений для студентів економічних спеціальностей вищих закладів освіти

© Нестеренко С.А., Агєєва І.В., Сурженко Н.В., 2017

© Таврійський державний агротехнологічний університет, 2017

UHBDP
Український проект
Бізнес розвитку агропромисловості

Canada

MEDA
Mennonite Economic Development Associates

Український проект бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDP) фінансується Міністерством міжнародних справ Канади, реалізується та співфінансується Мennonітською Асоціацією Економічного Розвитку (MEDA). MEDA співпрацює з Ізраїльським агентством міжнародного співробітництва (MASHAV) та міжнародними сервісними компаніями з метою надання технічної підтримки.

Ukraine Horticulture Business Development Project (UHBDP) is funded by Global Affairs Canada (GAC), co-financed and implemented by Mennonite Economic Development Associates (MEDA). MEDA has partnered with Israel's Agency for International Development Cooperation (MASHAV) and international service providers to deliver technical assistance.

АНОТАЦІЯ

Навчальний посібник «Організація виробництва» підготовлений відповідно до вимог навчальної програми дисципліни. В посібнику викладено теоретичні та методичні питання організації виробництва аграрних та промислових підприємств.

Посібник вигідно відрізняється від інших видань більш широким колом розглянутих питань: від аспектів організації виробництва в промисловості до питань організації всіх видів аграрного виробництва, включаючи організацію зберігання, переробки та реалізації продукції.

Для якісного засвоєння навчального матеріалу в посібнику запропоновані тестові завдання, питання для самоперевірки знань, використані наочні матеріали (схеми, графіки), дані науково-дослідних установ і передового досвіду з організації виробництва.

Навчальний посібник призначений для студентів і викладачів вищих навчальних закладів освіти, керівників та спеціалістів підприємств і тих, хто кому необхідно самостійно поглибити свої знання з питань організації виробництва на промислових і аграрних підприємствах.

Навчальний посібник підготовлено в рамках співпраці ЗОГО «Запорізький інформаційно-консультаційний центр «Агро-Таврія» з Українським проектом бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDP), який фінансується Міністерством міжнародних справ Канади, реалізується та співфінансується Менонітською Асоціацією Економічного Розвитку (MEDA).

Зміст навчального посібника є точкою зору авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію уряду Канади.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
Тема 1. Організаційні основи виробництва	10
1. Сутність і суспільне значення виробництва.	10
2. Предмет і методи науки.	18
3. Завдання науки і її місце серед інших наук.	21
Тема 2. Виробничі системи і процеси	26
1. Виробництво як відкрита система.	26
2. Організаційні основи виробничих систем.	28
3. Підприємство - складна виробнича система.	32
4. Технологічні і виробничі процеси.	34
5. Принципи раціональної організації виробничого процесу.	40
6. Обґрунтування системи ведення господарства	44
Тема 3. Організація трудових процесів і робочих місць	53
1. Трудовий процес.	53
2. Організація праці.	54
3. Організаційні форми праці	59
4. Організація і обслуговування робочих місць.	62
Тема 4. Нормування праці	75
1. Вимірювання праці.	75
2. Аналіз трудових процесів і затрат робочого часу.	78
3. Методи аналізу затрат робочого часу.	83
4. Поняття про нормативи праці, вимоги до них	86
5. Методи нормування праці.	90
Тема 5. Організація виробничого процесу в просторі і часі	97
1. Виробнича структура та її види.	97
2. Просторове розташування підприємства.	100
3. Виробничий цикл.	103

Тема 6. Партионний та одиничний методи організації виробництва	115
1. Партионний метод організації виробництва	115
2. Одиничний метод організації виробництва	118
Тема 7. Організація потокового та автоматизованого виробництва	122
1. Організація потокового виробництва	122
2. Організація автоматизованого виробництва	125
2.1. Види і організаційно-технічні особливості створення і експлуатації автоматичних ліній	125
2.2 Організаційно-технічні особливості створення і експлуатації роторних ліній	129
2.3 Організаційно-технічні особливості створення і експлуатації робототехнічних комплексів	130
2.4 Організаційно-технічні особливості створення і експлуатації гнучких виробничих систем	132
2.5 Оцінка економічного ефекту від використання засобів автоматизації виробництва	134
Тема 8. Організація виробництва галузі рослинництва	140
1. Завдання та шляхи розвитку галузей рослинництва	140
2. Структура посівних площ	143
3. Система сівозмін	149
4. Організаційно-економічна оцінка структури посівних площ, сівозмін, культур і агротехнічних заходів	154
Тема 9. Організація виробництва в галузі овочівництва	155
1. Особливості організації товарного виробництва овочів відкритого і закритого ґрунту	155
2. Овочівництво відкритого ґрунту	157
3. Овочівництво закритого ґрунту	164
Тема 10. Організація виробництва в галузі садівництва та виноградарства	173
1. Загальні питання розвитку садівництва та виноградарства	173

2. Організація території садів і виноградників	177
3. Організація інтенсивного садівництва	182
4. Організація вирощування саджанців	184
5. Організація виробничих процесів і праці в садівництві та виноградарстві	185
Тема 11. Організація скотарства	192
1. Організація відтворення стада ВРХ та структура стада	192
2. Організаційно-економічні вимоги до способів і систем утримання великої рогатої худоби.	195
3. Годівля великої рогатої худоби, доїння корів і первинна обробка молока.	196
4. Організація дорощування і відгодівлі великої рогатої худоби.	198
Тема 12. Організація свинарства	203
1. Організація відтворення стада та його структура.	203
2. Організація утриманні і годівлі основного поголів'я.	206
3. Організація відгодівлі свиней.	209
Тема 13. Організація птахівництва	213
1. Організація відтворення стада птиці.	213
2. Способи утримання птиці.	215
3. Організація виробництва яєць.	216
4. Організація виробництва м'яса птиці.	217
Тема 14. Організація вівчарства	225
1. Організація відтворення стада овець.	225
2. Способи утримання овець.	227
3. Організація відгодівлі і нагулу овець.	229
4. Організація стриження овець.	230
Тема 15. Організація допоміжних виробництв	234
1. Організація ремонтної служби підприємства	234
1.1 Значення, завдання і структура ремонтної служби	234
2. Організація енергетичного господарства підприємства	237
2.1 Роль, завдання і структура енергетичного господарства	237

3. Організація інструментального господарства	240
3.1 Значення, завдання і структура інструментального господарства	240
3.2 Класифікація і індексація оснащення	243
Тема 16. Організація обслуговуючих господарств	250
1. Організація складського господарства підприємства	250
1.1. Організація роботи центрального інструментального складу і інструментально-роздавальних комор	250
2. Завдання і структура складського господарства	254
2.1. Організація складських операцій	256
3. Організація транспортного господарства підприємства	259
3.1. Значення, завдання і структура транспортного господарства	259
Тема 17. Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції	266
1. Управління якістю продукції на підприємстві	266
1.1 Якість продукції: характеристика, показники	266
2. Управління якістю продукції, робіт, послуг. Система якості	270
3. Суть і система показників якості продукції	273
4. Концепція загального управління якістю	275
Тема 18. Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції	287
1. Обґрунтування процесу комплексної підготовки виробництва до випуску нової продукції	287
Тема 19. Організаційне проектування виробничих систем	295
1. Економічна необхідність організаційного проектування виробничих систем	295
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	301

ВСТУП

Для ефективного здійснення управлінських функцій необхідне досконале знання самого об'єкту управління – виробництва. Конкретизація виробничої діяльності відбувається в процесі організації виробництва. Вона направлена на вирішення головних питань економіки в конкретній сфері, базуючись на використанні об'єктивних економічних законів. Вивчення дії цих законів дає змогу встановити ряд загальних та специфічних принципів організації виробництва, форми та методи раціональної діяльності підприємств.

Нинішні умови вимагають від фахівців принципово інших підходів до забезпечення ефективного організації виробництва на підприємствах.

Метою вивчення дисципліни «Організація виробництва» – є формування у майбутніх менеджерів сучасного організаційно-управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі організації виробництва; набуття умінь аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища; прийняття виважених організаційно-управлінських рішень; прищеплення практичних навичок системного аналізу виробничих процесів; набуття і закріплення умінь використання принципів, методів, способів та інструментів раціональної організації виробничих систем.

Посібник має допомогти студентам оволодіти знаннями про виробництво, його загальні принципи, методи раціональної організації та системні положення створення та розвитку виробничих систем незалежно від форм власності і на цій основі — набути практичних навичок та вмінь з аналізу необхідної інформації і прийняття ефективних управлінських рішень щодо створення, функціонування та реорганізації виробничих систем різних рівнів в умовах ринкової економіки. Цьому сприятиме регулярна робота за програмою курсу, підготовка до практичних занять, самоконтроль знань, умінь і навичок.

Питання організації виробництва в навчальному посібнику розглядаються на прикладі промислових машинобудівних підприємств, а також агроформувань як найскладніших інтегрованих виробничих систем, що найповніше відобража-

ють закономірності поєднання засобів виробництва і робочої сили з метою якомога ефективнішого їх використання в умовах швидких змін, пов'язаних з оновленням продукції та процесів її виробництва.

Базою для розробки посібника є навчальна програма курсу «Організація виробництва», яка логічно пов'язана з іншими функціональними економічними дисциплінами. Посібник орієнтований на студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів усіх форм навчання.

Після кожної теми розділу містяться питання для перевірки знань студентів та тестові завдання.

У посібнику використані матеріали науково-дослідних установ і передового досвіду з теоретичних і методичних основ організації виробництва та організації діяльності підрозділів основного виробництва та виробничої інфраструктури. При написанні навчального посібника були використані інформаційні матеріали ЗОГО «Запорізького інформаційно-консультаційного центру «Агро-Таврія» та результати напрацювань Українського проекту бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDR).

Навчальний посібник підготовлений авторами з урахуванням багаторічного особистого досвіду підготовки спеціалістів економічного профілю та безпосередньої роботи в аграрному секторі:

д.е.н., проф. Нестеренко С.А. – теми 10, 17;

к.е.н., доцент Агєєва І.В. – вступ, теми 1-5, 11-14;

к.е.н., доцент Сурженко Н.В. – анотація, вступ, теми 6-9, 15, 16, 18, 19.

Автори будуть вдячні усім, хто надішле свої пропозиції по удосконаленню навчального посібника.

